

Sygn. akt II Ca 1174/15

POSTANOWIENIE

Dnia 17 września 2015 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Anna Nowak (sprawozdawca)
Sędziowie:	SO Zbigniew Zgud SR del. Joanna Czernecka

Protokolant: protokolant sądowy J. H.

po rozpoznaniu w dniu 17 września 2015r. w Krakowie

na rozprawie sprawy z wniosku Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Krakowie

przy uczestnictwie Gminy Miejskiej K. i kuratora spadku nieobjętego po A. S. (1) T. N.

o ustanowienie kuratora spadku

na skutek apelacji kuratora

od postanowień Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie

z dnia 13 października 2014r. oraz z dnia 23 października 2014 r., sygnatura akt I Ns 77/13/S

postanawia:

- zmienić zaskarżone postanowienie z dnia 13 października 2014 r. w punkcie II., w ten sposób, że przyznać od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia w (...) na rzecz kuratora spadku po A. T. N. kwotę (...) ((...)) złotych tytułem wynagrodzenia za pełnienie funkcji kuratora do dnia 30 grudnia 2014 r.;
- zmienić zaskarżone postanowienie z dnia 23 października 2014 r. w ten sposób, że nadać mu brzmienie: „uzupełnić postanowienie Sądu Rejonowego dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie z dnia 13 października 2013 roku, w ten sposób, że po pkt II dodaje pkt III postanowienia w następującym brzmieniu: „przyznać od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia w K. na rzecz kuratora spadku po A. T. N. kwotę (...)zł ((...)) tytułem zwrotu wydatków.”.

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 17 września 2015 roku.

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 13 października 2014 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie przyznał kuratorowi kwotę (...) zł tytułem wynagrodzenia za pełnienie funkcji kuratora do dnia 30 kwietnia 2013 r. z majątku spadkowego. Następnie postanowieniem z dnia 23 października 2014 roku uzupełnił postanowienie z dnia

13 października 2013 roku w ten sposób że dodał punkt III. w następującym brzmieniu przyznaje kuratorowi zwrot wydatków w wysokości (...) zł z majątku spadkowego.

Sąd za bezsporne uznał, że T. N. jest kuratorem spadku nieobjętego po A. S. (2) i jest zobowiązany do składania sprawozdań z pełnionej kurateli, Sąd ustalił, iż przed Sądem Rejonowym dla Krakowa-Śródmieścia w sprawie sygn. akt I Ns (...) dokonano zniesienia współwłasności nieruchomości przy ulicy (...) w wyniku, którego całość nieruchomości została przyznana jednemu ze współwłaścicieli N. P. (1) ze splatami na rzecz pozostałych współwłaścicieli. W postępowaniu tym A. S. (3) był reprezentowanym przez kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu, a wysokość splaty na jego rzecz to (...)zł. Kurator spadku złożył skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego dla Krakowa -Śródmieścia w Krakowie i obecnie sprawa jest rozpoznawana pod sygn. akt I (...).

Powyższe postanowienie zaskarżył kurator spadku po A. sztuka się w pkt II i pkt III wnosił o zmianę poprzez orzeczenie że wynagrodzenie i wydatki za pełnienie funkcji kuratora przyznane zostaną tymczasowo z funduszy Skarbu Państwa.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja była zasadna.

Sąd Okręgowy przyjmuje za własny stan faktyczny ustalony przez Sąd I instancji, a nadto ustalił, że pismem z dnia 24 lutego 2014 roku N. P. (2) odmówił dokonania zapłaty zasądzonej splaty powołując się na zarzut przedawnienia. (dowód: pismo k.66).

Kurator spadku jest kuratorem prawa materialnego, a do jego ustanowienia i nadzoru stosuje się przepisy art.666 – 668 k.p.c. Przy czym z mocy art. 667 §2 k.p.c do sprawowania zarządu stosuje się odpowiednio przepisy o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości, a w szczególności art.939 k.p.c. Przy czym zgodnie z ustalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego może on dochodzić wynagrodzenia i zwrotu wydatków tylko w postępowaniu nieprocesowym, dotyczącym nadzoru nad zarządzanym majątkiem spadkowym (podobnie w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2014 r., (...))

Sentencja postanowienia przyznającego wynagrodzenie i zwrot wydatków powinna stanowić tytuł wykonawczy (tak uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2015 r.,(...)), a zatem winna zawierać co najmniej oznaczenie wierzyciela, dłużnika i zasądzoną kwotę.

Pozostaje pytanie kto będzie zobowiązany do pokrycia wynagrodzenia i wydatków. Regulacja kurateli (art. 179-184 k.r.o.) nie ma charakteru wyczerpującego, gdyż zgodnie z art. 179 § 2 k.r.o., w zakresie nieunormowanym w tych artykułach, stosować należy odpowiednio przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego o opiece. Oznacza to, że kuratela konstrukcyjnie nie różni się od opieki, gdyż obie instytucje stanowią formę pieczy prawnej. Do spraw z zakresu kurateli stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu w sprawach z zakresu opieki (art. 605 k.p.c.). Odesłanie to należy rozumieć ściśle. Oznacza, że do postępowania w sprawie ustanowienia kuratora odpowiednie zastosowanie mają wyłącznie przepisy z zakresu kurateli spadkowej oraz wprost przepisy ogólne w sprawach opiekuńczych (art. 569-5781 k.p.c.), a w następnej kolejności - jeśli wymienione przepisy nie stanowią inaczej - przepisy ogólne o postępowaniu nieprocesowym (art. 506-525 k.p.c.) i w końcu - na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. odpowiednio właściwe przepisy dotyczące procesu.

Bezpośrednio wynagrodzenia kuratora dotyczy art. 179 § 1 i 2 k.r.o. Zgodnie z tym unormowaniem sąd, który ustanowił kuratora, na jego żądanie przyzna mu, stosowne wynagrodzenie. W zdaniu pierwszym art. 179 § 1 k.r.o. wprowadzona więc została zasada odpłatności kurateli. Wyjątkowo wynagrodzenia nie przyznaje się, jeżeli nakład pracy kuratora jest nieznaczny, a sprawowanie kurateli czyni zadość zasadom współżycia społecznego (art. 179 § 2 k.c.).

Z zestawienia § 2 z § 1 art. 179 k.r.o. wynika, że sąd bada w takim postępowaniu w pierwszym rzędzie, czy nakład pracy kuratora uzasadnia przyznanie mu wynagrodzenia, i w jakiej wysokości. Gdy jest zrealizowana hipoteza normy zawartej w art. 179 § 2 k.r.o., wniosek podlega oddaleniu.

Z kolei w zdaniu drugim art. 179 § 1 k.r.o. ustawodawca unormował, że wynagrodzenie powinno być pokryte z dochodów lub majątku osoby, dla której kurator został ustanowiony, a jeżeli ta osoba nie ma odpowiednich dochodów lub majątku, wynagrodzenie pokrywa ten, kto żądał ustanowienia kuratora. Z takiej konstrukcji tego artykułu wynika, że ustawodawca założył, iż taka istnieją dochody w masie spadkowej, z których mają być pokryte koszty kurateli (domniemanie). W takiej sprawie więc sąd przyznaje wynagrodzenie i upoważnia kuratora do pobrania środków z zarządzanego przez niego majątku i dochodów.

W nin. sprawie w chwili obecnej brak jest majątku, z którego mógłby się zaspokoić kurator. Kurator w sprawozdaniu wykazał bowiem, że nie jest racjonalne na tym etapie dochodzenia wiarygodności w postaci spłaty albowiem narazi się zarzut przedawnienia, natomiast ze względu na sytuację prawną nieruchomości trudno wymagać od kuratora byu uzyskiwał z niej na chwilę obecną dochód. Jeżeli zaś jest brak aktywów w masie spadkowej na to wynagrodzenie pokrywa ten, kto żądał ustanowienia kurateli.

Jeżeli zaś ustanowienie kuratora nastąpiło z urzędu lub na wniosek Prokuratora, jak w nin. sprawie to wówczas powstaje pytanie kto ma obowiązek pokryć koszty kurateli. W literaturze i judykaturze zwracano uwagę, że w takim wypadku brak podstaw normatywnych do obciążenia Skarbu Państwa tymi kosztami (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2005 r., II CZ (...)). Stanowisko to straciło aktualność od dnia 13 czerwca 2009 r., tj. od wejścia w życie ustawy z dnia od 6 listopada 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 220, poz. 1431 -). Uzasadnienie projektu tej ustawy wskazuje na zamiar ustawodawcy zrównania sytuacji opiekuna i kuratora w odniesieniu do pokrywania wynagrodzenia, także w razie braku dochodów lub majątku osoby, dla której ustanowiony został podmiot poddany pieczy. Nie ma racjonalnych podstaw do przyjęcia, że wynagrodzenie ze środków publicznych nie należy się wtedy także kuratorowi, skoro uprawnienie takie ma opiekun (druk Sejmu VI kadencji nr 888).

Należy przypomnieć, że na podstawie art. 178 § 2 k.r.o. do wynagrodzenia kuratora w części nieuregulowanej w art. 179 k.r.o. ma zastosowanie unormowanie dotyczące wynagrodzenia opiekuna, tj. art. 162 § 3 k.r.o. Zakres tej nowej regulacji jest z jednej strony węższy, gdyż nie jest tu zobowiązanym podmiot, który wnosił o ustanowienie opiekuna, a z drugiej strony szerszy, gdyż jeżeli osoba dla której została ustanowiona opieka nie ma odpowiednich dochodów lub majątku, wynagrodzenie ma być pokrywane ze środków publicznych na podstawie przepisów o pomocy społecznej.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 28 marca 2014 r. III CZP (...) wyjaśnił, że wykładnia art. 178 § 2 k.r.o. nakazuje stosować do kurateli odpowiednio przepisy o opiece, ponieważ przepisy o kurateli nie regulują problematyki wynagrodzenia kuratora ustanowionego z urzędu, istnieje podobieństwo obu tych instytucji, a zamiarem ustawodawcy było objęcie nowo wprowadzoną regulacją, zawartą w art. 162 § 3 k.r.o., także przypadku kurateli, w sytuacji braku podstaw do wypłacenia wynagrodzenia z majątku osoby objętej kuratelą lub wnioskującej o jej ustanowienie. Ponadto wskazał, że w razie braku podstaw do pokrycia wynagrodzenia kuratora osoby częściowo ubezwłasnowolnionej na podstawie art. 179 § 1 k.r.o., wynagrodzenie to jest pokrywane ze środków publicznych na podstawie przepisów o pomocy społecznej (art. 162 § 3 w zw. z art. 178 § 2 k.r.o. i art. 53a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 182 z późn. zm., dalej: "u.p.s.").

Przy czym w ocenie Sądu Okręgowego ustanowienie kuratora dla masy spadkowej nie mieści się w zakresie przedmiotowym ustawy o pomocy społecznej. Inna jest funkcja ustanowienia opieki dla osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, a inny cel ma ustanowienie kuratora spadku. Z tych przyczyn odpowiednie stosowanie w sprawie art. 53a u.p.s. budziłoby zasadnicze wątpliwości. Ze względu na odmienne funkcje pomocy społecznej zobowiązanym do zapłaty wynagrodzenia dla kuratora spadku nie może być gmina. W tym stanie rzeczy odpowiednie stosowanie art. 162 § 3 k.r.o. do wynagrodzenia kuratora ustanowionego z urzędu dla osoby prawnej na podstawie art. 42 k.c. może polegać tylko na tym, że w wypadku braku jej dochodów lub majątku, świadczenie to

powinno być pokryte ze środków publicznych, niemniej nie z funduszy gminy przeznaczonych na pomoc społeczną. Należy więc odpowiedzieć, czy w takim wypadku zobowiązanym do zapłaty tego wynagrodzenia w obecnym stanie prawnym może być Skarb Państwa. Skoro w takim wyjątkowym wypadku wynagrodzenie jest pokrywane ze środków publicznych i nie mogą to być środki gminy świadczone na podstawie ustawy o pomocy społecznej (art. 162 § 3 k.r.o.), a na podstawie art. 179 § 1 k.r.o. sąd ma obowiązek przyznania stosownego wynagrodzenia i brak w ustawie wprost wskazania, kto ma go uiścić, to należy dojść do wniosku, że ustawodawca założył, że spełnić ma to świadczenie podmiot, który je przyznał. "Pokrycie," czyli wyrównanie jakiejś straty, czy należnego wynagrodzenia, to nic innego jak w powszechnym rozumieniu tego słowa "zapewnienie finansowania". Za przyjętym stanowiskiem przemawiają także racje wynikające z publicznoprawnego charakteru kurateli. Choć kurator działa bezpośrednio w interesie spadkobierców, dla których został ustanowiony to instytucja ta ma znaczenie dla bezpieczeństwa obrotu prawnego, tj. realizuje ten cel społeczny (podobnie SN w uchwale z dnia 13 marca 2015r., III CZP (...)).

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 386§1 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c. zmieniono zaskarżone postanowienia.